

terrein loopt een met gagel volgelopen veenslenk. Omdat het gehele gebied ligt ingebed tussen intensief beheerd en ontwaterd agrarisch gebied met grote concentraties varkenshouderijen, vormen verdroging en vermesting een serieus probleem. Op 18 juni werd het terrein bezocht tijdens een excursie van de LWGO. Er werden huidjes gevonden en rondvliegende imago's gesignaleerd. Met de topografische kaart en de kennis van de omgeving van Judith als leidraad werden in de directe omgeving soortgelijke terreinen bezocht. Niet zonder resultaat. In maar liefst 3 kilometerhokken werd de soort aangetroffen. In twee daarvan werd voortplanting vastgesteld. Afgaand op de gevonden huidjes en de zichtwaarnemingen van imago's (territoriale mannetjes) kan worden gesteld dat het gaat om een populatie van behoorlijke omvang. In ogeschouw nemend dat het terrein (qua beheer) al jaren ongemoeid is gelaten, mag worden

aangenomen dat de populatie hoogveenglanslibellen hier al geruime tijd aanwezig is. In de directe omgeving is nog meer geschikt biotoop aanwezig en de verwachting is dat deze bijzondere soort nog op meer plaatsen zal worden vastgesteld. Met de terreinbeheerder worden op termijn afspraken gemaakt met betrekking tot beheer, monitoring en vervolgonderzoek.

NB: Voor wat betreft de zoektocht naar de hoogveenglanslibel constateren we dat we als werkgroep ons teveel hebben gericht op de hoogveenreservaten en dat we steevast zochten in de (na)zomer. De plek waar de soort uiteindelijk werd aangetroffen was geen (verveend of levend) hoogveen en de tijd van het jaar was het voorjaar. Voortschrijdend inzicht, zoals dat heet.

Evert Ruiter

Eerste zekere voortplanting zuidelijke glazenmaker *Aeshna affinis* in Nederland

Op 24 juli 2005, tijdens een NJN-excursie in Midden-Limburg, heb ik met Rutger Wilschut de eerste twee Nederlandse larvenhuidjes gevonden van de zuidelijke glazenmaker *Aeshna affinis*. Daarmee is hier nu eindelijk zeker voortplantingsbewijs van de soort uit Nederland bekend. Alhoewel de soort al sinds 1994 jaarlijks in Nederland werd waargenomen, ontbrak dit bewijs. Voortplanting was aannemelijk omdat de soort jaarlijks in bijvoorbeeld de Voornse duinen werd aangetroffen. Eerder werden eiafzettende tandems gezien. Dit was bijvoorbeeld op 29 mei 2005 het geval. Langs een zijpoot van de Berkel werd een zeer vroege tandem van de zuidelijke glazenmaker bij mooi weer (32 graden) gevonden door Frans Koning (in Libellennieuwsbrief Nederland 05:16 van de e-mail cirkel).

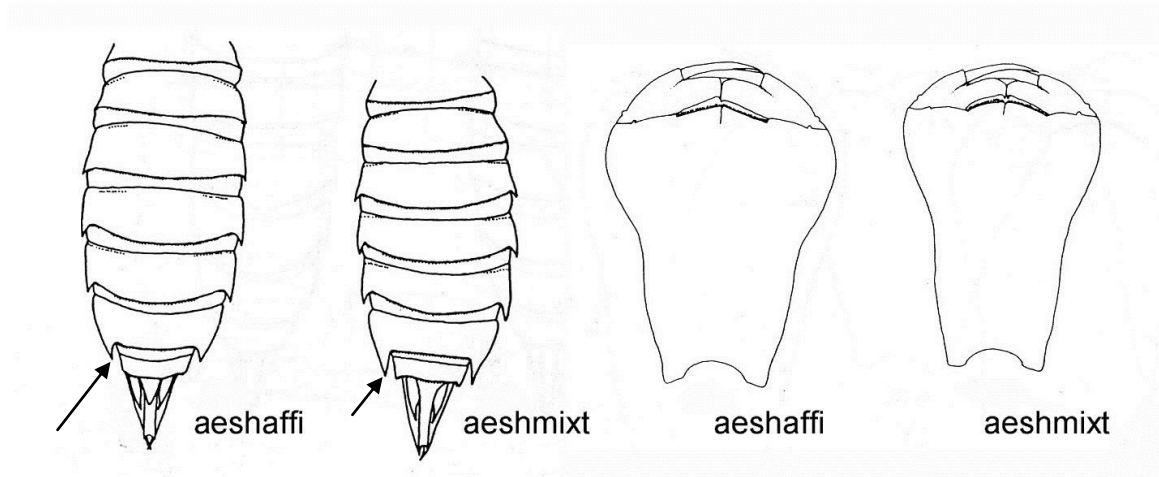
Beide gevonden larvenhuidjes zijn mannetjes. Ze werden gevonden in een bijna geheel uitgedroogd plasje (met een grootte van 5 bij 25 m²) op 20 cm hoogte in een zeer dicht holpijpveld. Het weinig water wat er op die dag in stond was minder dan 5 cm diep en minder dan 1 m² groot. Boven het plasje vloog een mannetje van de zuidelijke glazenmaker *Aeshna affinis*. Ter plekke werden verder nog twee larvenhuidjes van de bloedrode heidelibel *Sympetrum sanguineum* gevonden. In een kleine plas in de omgeving (met een grootte van 5 bij 5 m²) met ook zeer veel Holpijp en met iets meer water (het deel met water was 20 cm diep en 5 m² groot) werden drie uitsluitende paardenbijter *Aeshna mixta* gevonden. Twee individuen van de laatste soort

werden ook uitsluitend gevonden aan de rand van een grote plas in de omgeving. Deze gegevens wijzen erop dat de zuidelijke glazenmaker *Aeshna*

© Marcel Wasscher

Larvenhuidje van de zuidelijke glazenmaker *Aeshna affinis* in midden-Limburg, het eerste voortplantingsbewijs van de soort die sinds 1994 jaarlijks in Nederland wordt waargenomen.

Kenmerken van de larvenhuidje van de zuidelijke glazenmaker *Aeshna affinis* AESHAFFI en de paardenbijter *Aeshna mixta* AESHMIXT (overgenomen uit Heidemann & Seidenbusch, 1993). Links: (zie pijlen) de zijdoorns van segment 9 (half zo lang als segment 10 bij AESHAFFI, en bijna even lang als segment 10 bij AESHMIXT). Rechts: vangmaskers van beide soorten: relatief plomp bij AESHAFFI en relatief smal bij AESHMIXT.

affinis eerder uitsluipt (in overeenstemming met Krekels, 2002). Verder is de voorkeur van deze soort voor droogvallende plasjes deels te verklaren door een hoge water-temperatuur daarvan (Krekels, 2002). Ook een geringere concurrentiekracht tegenover de larven van de paardenbijter *Aeshna mixta* zou echter een verklaring kunnen geven. Deze laatste komt namelijk volgens Schorr (1990) niet in kleine dicht met planten begroeide wateren voor. Met name het vrijwel geheel droogvallen van het eerste plasje lijkt op deze plek in het voordeel van de zuidelijke glazenmaker *Aeshna affinis* te hebben gewerkt.

De verschillen van de larvenhuidjes van de zuidelijke glazenmaker AESHAFFI met die van de paardenbijter AESHMIXT zijn vrij klein, maar als de larvenhuidjes van beide soorten naast elkaar worden bekeken duidelijk: de relatief korte zijdoorn van segment 9 en het relatief korte, plompere vangmasker.

In navolging van Tieneken de Groot (die zichzelf tot

doel had gesteld in 2005 de eerste larvenhuidjes van de soort in Nederland te vinden) ben ik op zoek gegaan naar dit bewijs voor zekere voortplanting (zie haar bericht in Libellennieuwsbrief Nederland 05:31 van de e-mail cirkel) en op verzoek van haar maak ik hier de locatiennaam niet bekend. De dichte holpijp vegetatie waar de larvenhuidjes in zaten is kwetsbaar. Mocht je op vergelijkbare plekken willen gaan zoeken: loop dan niet door de holpijp vegetatie maar zoek naar de larvenhuidjes vanaf de droge oever.

Marcel Wasscher

Literatuur

- Heidemann, H. & Seidenbusch, 1993.** Die libellenlarven Deutschlands und Frankreichs. Verlag Erna Bauer, Keltern.
- Krekels, René, 2002** Zuidelijke glazenmaker *Aeshna affinis*. In: NVL, 2002. De Nederlandse libellen (Odonata). Nederlandse Fauna 4. Naturalis, KNNV & EIS-Nederland.
- Schorr, M., 1990.** Grundlagen zu einem

Int. Symposia

17th Int.Symp. of Odonat. of SIO in Hong Kong, 2006

31 juli - 4 augustus 2006

Infomatie: Kiyoshi Inoue

e-mail: ks-inoue@mx2.nisq.net

Seminar "Bestimmung und ökologie von Libellenlarven und deren Exuvien"

Zaterdag 18 en zondag 19 februari 2006 in Höxter

Aanvang: 9:30 uur. Sluiting 15:30 uur.

Aanmelding:

LNU, Heinrich-Lübke-Str. 16,

D-59759 Arnsberg, Tel.:02932-4201

West-Duitse Entomologendag

19 en 20 November 2005 in Düsseldorf

Aanmelding tot 7 November 2005 bij:

Dr. Norbert Lenz,

Insektarium Aquazoo-Lübbecke-Museum, Postfach, 40200 Düsseldorf.

E-mail: norbert.dr_lenz@stadt.duesseldorf.de